

Regeringskansliet Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över slutbetänkande av 2025 års skogspolitiska utredning, SOU 2025:93 En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk

Sammanfattning

Syftet med utredningen är att utveckla en framtida ändamålsenlig skogspolitik som främjar ett långsiktigt hållbart konkurrenskraftigt skogsbruk, ökad skoglig tillväxt och en långsiktigt ökad tillgång till hållbar skoglig biomassa för att fullt ut kunna bidra till klimatomställningen samt jobb och tillväxt i hela landet. Enligt uppdraget ska de jämförda skogspolitiska målen – miljömålet och produktionsmålet – ligga fast.

Länsstyrelsen i Östergötland lyfter fram behovet av att utreda de målkonflikter som finns i skogen. Utredningen ger flera förslag som kan bidra till ökad skogsproduktion. Men samtidigt ser Länsstyrelsen Östergötland en risk att flera av förslagen kan få till följd att andra mål påverkas negativt.

För att skapa robusthet och säkra långsiktigheten behöver hänsyn till andra väsentliga nationella mål vägas in. Det gäller biologisk mångfald, ekosystemtjänster, klimatförändringarnas påverkan på skogsbruket och behovet av klimatanpassning inom skogsbruket och det omkringsliggande samhället. Det krävs med andra ord ett helhetsgrepp som beaktar samtliga utmaningar vi står inför som rör skogen; ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker bland annat utredningens förslag om ökad rådgivning, bättre ungskogar, robusta vägar, askåterföring och viltskador på skog. Länsstyrelsen Östergötland avstyrker utredningens förslag om kulturmiljöhänsyn i skogen, att lättare kunna upphäva naturreservat, införande av främmande arter samt ökad skogsgödsling. Länsstyrelsen Östergötland lämnar även

synpunkter på flera andra förslag, till exempel om skogens klimatnytta, klimatmål och skydd av fåglar.

Länsstyrelsens roll, regional förankring

I dag råder en ökad konkurrens om skogsmarken, skogens råvaror och dess värden. Det är konstaterat att skogen inte räcker till alla anspråk vilket kan leda till nya målkonflikter i skogen och att de målkonflikter som redan finns skärps och förstärks. Länsstyrelsen är en tvärsektoriell regional myndighet som verkar inom många samhällssektorer vilket gör oss särskilt lämpade att arbeta med sammanvägda bedömningar utifrån regionala förutsättningar. Eftersom skillnaderna är stora mellan länen, så behövs en stark regional förankring.

Länsstyrelsen i Östergötland föreslår att de regionala skogsprogrammen kan fungera som regionala skogliga råd för att bidra till att uppfylla den svenska skogspolitiken. Det nationella och regionala skogsprogrammet är en samverkansprocess som syftar till att hantera komplexa och ofta konfliktfyllda frågor inom skogspolitiken. I processen ingår länsstyrelser, regioner, skogsägare, miljöorganisationer, industri, forskare och andra relevanta intressenter. Länsstyrelserna förespråkar att regeringen använder det nationella och de regionala skogsprogrammen som bärare inom det skogspolitiska området, i likhet med hur skogsprogram används i många andra länder med omfattande skogssektor. Bygg vidare på de samverkansstrukturer som finns, som de regionala skogsprogrammen eller andra former av regionalt samarbete. Det borgar för hänsynstagande till de skilda förutsättningarna i olika län. Länsstyrelserna har i sin roll möjlighet att samordna staten regionalt i detta arbete.

Länsstyrelserna vill se en livskraftig skogsnäring med lönsamma företag. Det rör såväl det skogliga arbetet i sig som alla förädlingsled. Strukturen på skogsägandet varierar över landet och det finns en mångfald av företag som på olika sätt använder och baserar sin verksamhet på skogen. Skogliga frågor är relevanta för alla län men utifrån länens och länens skogliga aktörers olika förutsättningar. Även om skogen oftast ses som en sektor i sig behöver den hanteras i ett sammanhang med andra frågor.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen Östergötland anser att det är välkommet med en översyn av den nationella skogspolitiken. Skogsbruk är av nationell betydelse och det är angeläget att i framtiden kunna balansera många kritiska miljöperspektiv med möjligheten till skogsbruk och skogsproduktion av förnybara material. Skogsnäringen har stor betydelse för landsbygdens ekonomi, sysselsättning och sociala hållbarhet. Skogen har också betydelse för livsmedelsproduktionen genom att ca två tredjedelar av landets lantbruksföretag även äger skog. Intäkter från skogen fungerar som sysselsättningsutjämning, ekonomisk trygghet och som kapitalbas vid investeringar.

Insatser för skogsnäringen måste ta hänsyn till skillnaderna mellan olika kategorier skogsägare. Det finns ett stort antal privata och mindre skogsägare som har andra förutsättningar för och mål med sitt ägande än de större. Skogsägandet har ofta en nära koppling till lantbruket och landsbygdens utveckling.

Utredningens ansats att öka förutsägbarheten för markägare är god. För ett långsiktigt hållbart skogsbruk behöver skogsägare vilja och våga öka naturvärdena i landskapet. Idag hindras det av oron för att om naturvärden höjs riskerar t.ex. artskyddsfrågor begränsa markägares möjlighet att bruka skogen enligt pågående markanvändning. Det behövs incitament att på landskapsnivå bevara och förstärka ekosystemtjänster då formellt skydd inte tillgodoser det som krävs för att t.ex. bevara biologisk mångfald. Förutsägbarheten och tilliten behöver stärkas. Förslaget om skogsmarksskydd vid förbud mot avverkning kan bidra till en ökad benägenhet hos markägare att bevara skog med höga naturvärden utan att riskera att förlora intäkter. Förslaget om en lista över fågelarter vars populationer inte befinner sig på en tillfredsställande nivå kan bidra till förutsägbarheten.

Utredningen ger många förslag för att öka produktionen i skogen. Länsstyrelsen Östergötland saknar ett djupare resonemang kring kvalitet på virke. T.ex. skulle ett mer diversifierat skogsbruk med en större mångfald av bruksformer kunna erbjuda flera virkessorter och högre kvalitet på virket. Detta kan i sin tur också leda till ökade miljövärden i skogen genom att en större andel av träden tillåts stå kvar längre tid och på så sätt i högre grad bidra till både högre kolinlagring och ökad biologisk mångfald.

Skogsbruket behöver incitament och trygghet för investering, men detta utifrån en samlad helhetsbedömning utifrån alla tre

dimensioner av hållbar utveckling och inte minst utifrån premisser som värnar om biologisk mångfald. De smala utredningsdirektiven saknar ett samlat samhällsperspektiv på skogsfrågorna och flera målområden missas. Flera av utredningens förslag kan bidra till minskad biologisk mångfald med irreversibla skador som följd. Antaganden om en ständigt ökande efterfrågan på skogliga resurser behöver sättas i relation till utveckling av cirkulära affärsmodeller och ambition kring ökad resurseffektivitet som i sin tur kan minska efterfrågan.

Länsstyrelsen Östergötland anser att om skogsutredningens förslag genomförs fullt ut riskerar balansen mellan de likställda målen att förskjutas mot produktionsmålen. Utgångspunkten i utredningen är att öka produktionen av virke utan att försämra miljön. En bättre utgångspunkt hade varit att långsiktigt öka både skogsproduktionen och den biologiska mångfalden. Det saknas förslag i utredningen som bidrar till att öka den biologiska mångfalden. Däremot finns flera förslag som riskerar att påverka den biologiska mångfalden negativt, t.ex. ökad gödsling och ett ökat användande av främmande trädarter i skogsbruket.

Det saknas förslag i utredningen som sätter skogen i ett samhälleligt perspektiv när det gäller klimatanpassningen. Stående skog levererar ekosystemtjänster i form av flödesfördröjningar och vattenhållande kapacitet. Utredningen saknar förslag på hur dynamiken mellan skog och nedströms liggande bebyggelse, infrastruktur och annat samhällsviktigt kan hanteras i ett helhetsperspektiv. Ett förslag är att jobba med skogens ekosystemtjänster för att ytterligare fördröja vatten i utsatta lägen eller plantera växtlighet som binder i skredkänsliga områden. Ett annat förslag är att verka för en rutin för att bedöma klimatrisker på avrinningsnivå i samband med att beslut fattas om avverkning.

Många av de förslag som framförs i denna utredning, både i delbetänkandet av 2024 års skogspolitiska utredning (ett tydligt regelverk för ett aktivt skogsbruk SOU 2024:91) och i detta slutbetänkande innebär att Skogsstyrelsen förväntas prioritera nya eller utökade arbetsuppgifter med t.ex. utökad tillsyn, uppföljning och rådgivning. Länsstyrelsen Östergötland har i tidigare yttrande till delbetänkandet (Er beteckning: LI2024/02430; Länsstyrelsen Östergötlands dnr 511-3342-2025) framfört oro för att Skogsstyrelsen redan i dag inte hinner utföra nödvändig tillsyn, och att rådgivningen prioriterats bort. Resurser att genomföra rådgivning och andra insatser är en nyckelfråga, i synnerhet för

Skogsstyrelsen. I grunden är systemet är i sig gott och bristerna beror i hög grad på otillräckliga resurser

Synpunkter på utredningens åtgärdsförslag

Nedan följer kommentarer på utredningens specifika förslag. Länsstyrelsen Östergötland fokuserar i sitt yttrande på sådana förslag som har tydligt tvärsektoriella perspektiv, rör länsstyrelsens verksamhet eller länet. I de fall där Länsstyrelsen Östergötland inte har någon synpunkt om ett förslag räknas det inte upp i detta yttrande. Text som är hämtad från utredningen är markerad med *kursiv stil* för att tydligt kunna särskiljas från Länsstyrelsen Östergötlands synpunkter.

Kapitel 4 Synliggör skogens klimatnytta

I utredningen föreslås att *"Regeringen ger Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett nytt mått för skogens klimatnytta som inkluderar kollagerförändringar i skog och träprodukter, utsläpp från värdekedjan samt potentiellt undanhållna utsläpp från andra produkter"*.

Länsstyrelsen i Östergötland anser att det är viktigt att belysa skogens klimatnytta, men vill framföra att de globala modellerna bör behållas för kontinuitet och säkerställa att beräkningar görs likartat mellan länderna. Inblandning av substitutionsberäkningar är exempel på osäkra och inte verifierbara klimatnyttor. Utredningen bygger huvudsakligen på antaganden om framtida positiv substitutionseffekt. Det står i kontrast till den samlade färsk forskning som pekar på att minskad avverkning och starkare skydd av skog är mer säkra vägar till klimatnytta för svensk skog, tillsammans med längre omloppstid som förstärker skogens kolsänka, särskilt på kort sikt. Länsstyrelsen Östergötland vill trycka på behovet av ökade klimatanpassningsåtgärder för att stärka skogshälsan och bland annat mildra torka som är en bidragande faktor till skogsmarkens utsläpp.

Kap 5 Ny syn på naturvårdsavsättningar och miljöhänsyn

5.1 formellt skydd och frivilliga avsättningar

Utredningens förslag: *"Regeringen bör uttala en tydlig politisk avvägning för hur stor areal som bör undantas från skogsbruk och*

därmed också hur stor areal som kan användas för skogsbruk. Ett sådant uttalat mål bör också inkludera hur Sverige avser att bidra till EU:s gemensamma åtaganden, vara harmoniserat med internationella åtaganden samt inkludera en ambition avseende skötsel av undantagna områden.”

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker förslaget i den utformning som beskrivs i utredningen. Om man går vidare med en politisk avvägning för hur stor areal som bör undantas från skogsbruk är det avgörande att den föreslagna avvägningen grundar sig i vetenskapliga analyser om vilka krav som finns för bevarande av biologisk mångfald. Skogliga värdekärnor med höga naturvärden gör större naturvårdsnytta om de är samlade i värdetrakter och ännu större nytta om de ligger i områden som även har höga naturvärden i andra naturtyper.

Länsstyrelsen Östergötland har tidigare arbetat utifrån arealmått för den formellt skyddade arealen i områdesskyddsarbetet med gott resultat. Skillnaden nu är att utredaren föreslår att arealmålet även ska omfatta frivilligt avsatta områden liksom hänsynsytor och impediment. Länsstyrelsen Östergötland ser en risk att detta kommer att innebära att det sammantagna skyddet blir en överrepresentation av improduktiva marker som t.ex. trädklädda myrar och hållmarker som generellt är artfattigare än många andra skogstyper och inte är prioriterade skogstyper i områdesskyddet. Det är därför av stor vikt att ett eventuellt arealmått är vetenskapligt väl underbyggt och att det finns målsättningar och krav avseende naturvärde, arter och ekologisk konnektivitet på olika landskapsnivåer. Det är viktigt att säkerställa att det som är mest värdefullt för biologisk mångfald bevaras.

I stycke 5.1.2. står att *”Övriga samhället behöver också veta hur omfattande den statliga investeringen i skydd av skog kan förväntas bli och vilka kostnader för förvaltning och skötsel av dessa områden kommer att medföra. Skötseln av befintliga skyddade områden är redan i dag eftersatt vilket också påverkar motivationen och acceptansen för ytterligare skyddade områden.*

Länsstyrelsen Östergötland anser att det är bra att kostnaden för att förvalta de skyddade områdena beaktas. Länsstyrelsen Östergötland håller med om att det är ett problem att medel för skötsel har minskat samtidigt som antal naturreservat ökar. Länsstyrelsen Östergötland vill dock framföra att skötseln av naturreservat bidrar till flera mål än miljömålen såsom friluftsvärden och folkhälsa. Skötseln av naturreservat har också många positiva effekter i

regional tillväxt och sysselsättning av lokala entreprenörer. Dessa värden måste också beaktas vid en analys av kostnaderna för att bilda naturreservat.

I stycke 5.1.3. s 452 står att Strategin för formellt skydd av skog bör integreras med den myndighetsgemensamma strategin för natur- och kulturvårdande skötsel av skog för att tydligare ge underlag för prioritering mellan att skydda ytterligare områden och skötsel av redan skyddade områden. De skyddade områdena är av stor betydelse för friluftslivet men det innebär också ett behov av underhåll av stigar och leder, parkeringsplatser, informationsskyltar och andra faciliteter.”

Länsstyrelsen Östergötland instämmer i att det är rimligt att integrera strategierna på något sätt. Men det borde handla mer om att se till att det finns tillräckliga resurser att sköta det som staten skyddar än att låta skötseln begränsa skyddet. Oavsett om det finns möjlighet att ordna med friluftsanläggningar eller inte så behöver områden skyddas för biologisk mångfald och klimatet mm. Den skötsel som är kritisk i det sammanhanget är snarare den naturvårdande skötseln i skötselkrävande biotoper och inte skötseln av friluftsanläggningar.

5.2 Miljöhänsyn vid skogliga åtgärder

Länsstyrelsen Östergötland kan inte se att förslagen under 5.2 ff skulle tydliggöra kulturmiljöhänsynen eller förbättra förutsättningarna för att bedriva ett hållbart skogsbruk som balanserar produktionsmål och miljömål.

Som redovisas i utredningen finns utöver lagstiftning (Kulturmiljölagen och Skogsvårdslagen) även styrdokument som framtagits genom åren av skogssektorn i form av exempelvis egna policys, branschgemensamma riktlinjer för god kulturmiljöhänsyn och målbilder för god miljöhänsyn. Länsstyrelsen Östergötland vill tillägga att planeringen av kulturmiljöhänsyn vid enskilda skogsbruksåtgärder idag även underlättas av fri tillgång till digitala register och kartmaterial med information om skogens forn- och kulturlämningar (genom Riksantikvarieämbetets Fornsök och Skogsstyrelsens Skogens Pärlor).

5.2.3 Lösningförslag

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker förslaget att uppdra åt Riksantikvarieämbetet att i samråd med Skogsstyrelsen och

länsstyrelserna utforma en strategi och styrmedel för att bevara, använda och utveckla de mest skyddsvärda övriga kulturhistoriska lämningarna. Kulturmiljölagen och Skogsvårdslagen reglerar redan detta på ett tydligt vis. Länsstyrelsen Östergötland finner ingen grund att därtill göra urval avseende hur många och vilka kulturlämningar som behöver bevaras och på vilket sätt.

Sid 467 (även del 1, sid 414), Länsstyrelsen Östergötland motsätter sig att ansvarsfrågan mellan myndigheter avseende kulturmiljöer samt formella skydd och skötsel av dessa kan behöva utredas.

Myndigheterna har redan idag en tydlig ansvarsfördelning där Länsstyrelsen är prövnings- och tillsynsmyndighet för Kulturmiljölagen medan Skogsstyrelsen hanterar övriga kulturhistoriska lämningar via Skogsvårdslagen. Även om utredaren pekar på att Skogsstyrelsen är sektorsansvarig myndighet gällande skog ser inte Länsstyrelsen Östergötland några skäl att flytta över ansvaret för skogsbruksåtgärder som berör fornlämningar till Skogsstyrelsen, inte heller tillsynsansvaret för Kulturmiljölagen i samband med skogsbruk.

Sid 468, Länsstyrelsen Östergötland delar uppfattningen att en hänsynsuppföljning av god kvalitet som är långsiktigt robust är centralt för uppföljning av skogs- och miljöpolitiken och att Skogsstyrelsen bör prioritera detta arbete.

5.3 Skydd av fåglar

Utredningen föreslår att regeringen på lämpligt sätt ska upprätta en nationell lista över fågelarter vars populationer inte befinner sig på en tillfredsställande nivå.

Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker grundidén om en lista men anser att den behöver bli mer träffsäker genom att ta sin utgångspunkt i de regionala förutsättningarna och arternas skyddsbehov.

Dagens osäkerhet kring regelverket för hänsyn till fåglar är ur skogsbrukssynpunkt otydligt och oförutsägbart. Länsstyrelsen Östergötland anser att en fördel med en nationell lista skulle vara att det leder till ökad förutsägbarhet för den enskilde skogsägaren och det skulle sannolikt också förenkla för Skogsstyrelsen i sina bedömningar vid avverkningsanmälningar. Nackdelen är dock att en sådan tillämpning blir alltför schablonmässig och får svag ekologisk relevans eftersom förutsättningarna för olika fågelarter, liksom de

faktorer som kan påverka fågelpopulationerna, inte är samma över hela landet.

För att skyddet för fåglar ska bli ändamålsenligt och effektivt, i enlighet med fågeldirektivets syfte, behöver det regionala perspektivet få genomslag, och bedömningen av tillfredsställande nivå görs därför lämpligen på länsnivå i samverkan mellan Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och ArtDatabanken. Det säkerställer i så fall också en tydligare koppling till länets befintliga Natura 2000-områden som är utpekade enligt fågeldirektivet. Den lista som upprättas på regional nivå behöver genomgå en regelbunden översyn, åtminstone lika ofta som översynen av listan med övriga fridlysta arter, och utgå från relevanta bedömningsgrunder och aktuellt kunskapsläge.

Det är endast begreppet störning i 4 § punkt 4 artskydds-förordningen som ska bedömas i förhållande till artens tillfredsställande nivå. När det gäller förbuden i punkterna 1 och 2 ska det inte göras någon skillnad på om fågelarten är vanlig eller ovanlig. Således kan förbuden komma att aktualiseras även för vanliga fågelarter så snart det finns en risk att bon eller ägg/ungar riskerar att förolyckas vid en avverkning (i enlighet med vad som uttalas i EU-domstolens förhandsavgörande i målet "Voore Mets m.fl." (mål C-784/23)). Eftersom olika förbud kan aktualiseras för olika arter beroende på skillnader i t.ex. häckningstider vore det både önskvärt och nödvändigt att EU-domstolens praxis beaktas och införlivas i utredningens förslag innan de ligger till grund för skarp lagstiftning.

Länsstyrelsen Östergötland stödjer inte utredningens förslag om ett arbetssätt där bevarandeåtgärder vidtas inom ramen för åtgärdsprogram i stället för nuvarande system där påverkan på enskilda arter bedöms i varje enskild avverkningsanmälan. Det går inte att jämföra dessa situationer rakt av och det finns inget egentligt motsatsförhållande. Hanteringen av artskyddet i skogen är fortfarande i huvudsak händelsestyrd och kommer så att förbli så länge inte en ändamålsenlig miljöhänsyn implementeras i skogsbruket i högre grad. Att arbeta med åtgärdsprogram och få till lämplig form av hänsyn över större sammanhängande trakter eller biogeografiska regioner vore mycket önskvärt. Det kräver dock ett långsiktigt arbete med rådgivning, utbildningar och dialog och samverkan med skogsnäringens företrädare och kan omöjligen

ersätta nuvarande arbetssätt utan att det riskerar att innebära betydande negativa konsekvenser för berörda fågelarter.

5.4 Upphävande av områdesskydd

I utredningen föreslås i först stycket 5.4.3 att ett *beslut om att bilda ett naturreservat ska uttryckligen kunna upphävas om syftet med naturreservatet inte längre bedöms rimligt att uppnå.*

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker förslaget samt tillhörande förslag till ändringen i miljöbalken 7 kap, 7§ (1.3). Länsstyrelsen Östergötland anser att nuvarande möjligheter till upphävande av reservat bedöms som tillräckliga, dvs att det ska krävas synnerliga skäl för att upphäva ett naturreservat.

Förutsättningen för naturvärden att bildas i skogsmark är att skogen får utvecklas under lång tid, genom intern dynamik och andra naturliga processer. En stormfällning eller ett barkborreangrepp i ett naturreservat kan leda till att vissa arter missgynnas medan andra arter gynnas. Eftersom det många gånger är långsamma processer finns en risk att höga naturvärden går till spillo vid förhastade beslut om att upphäva ett naturreservat efter t.ex. ett större barkborreangrepp. Det är viktigt att betona att ekosystem inte är ett statiskt tillstånd som ska bevaras exakt så som det var då naturreservatet bildades utan ett dynamiskt system där hela tiden vissa arter gynnas medan andra kan missgynnas.

Staten har också investerat i naturreservaten på flera sätt. Dels i samband markåtkomsten. Det är endast ett fåtal fall där staten kan förväntas att återfå den investerade intrångsersättningen, om den upphäver naturreservat, eftersom återbetalningsskyldigheten endast gäller i 10 år. Dels har staten investerat i naturreservaten i strategiska beslut där lokaliseringen av naturreservaten är en viktig del för att få hög grad av långsiktig funktionalitet i skyddet. Länsstyrelsens arbete med områdesskydd är strategiskt, där avvägning så långt det är möjligt görs med fördel för områden inom länets utpekade värdestrakter. Beslut om att bilda naturreservat har föregåtts av en avvägning mot andra samhällsintressen och infrastrukturprojekt har många gånger styrts bort från planerade och befintliga naturreservat, vilket också är en kostnad för samhället. Denna investering i naturreservaten vägs inte upp av den i sammanhanget lilla besparing som görs genom minskade skötselkostnader då ett naturreservat upphävs. Länsstyrelsen Östergötland anser att en förenkling av möjligheten att upphäva beslut om skyddade områden riskerar att skapa en otydligare

samhällsplaneringsprocess med mer osäkra investeringsförutsättningar för både offentliga och privata aktörer.

Kap 6 Mer variationsrikt skogsbruk

Detta kapitel är intressant men saknar dessvärre helt förslag. Här borde utredningen ge förslag på hur ett mer diversifierat skogsbruk kan uppmuntras. Det saknas också en analys av olika framtidsscenarier. Om efterfrågan på virke från hyggesfritt skogsbruk ökar i framtiden kan det bli mer lönsamt med denna typ av skogsbruk. Det är därför viktigt att uppmuntra olika brukningsmetoder för att kunna dra erfarenheter av vilka metoder som passar bäst i olika skogstyper och regioner av landet och att i framtiden lättare kunna anpassa skogsbruket till nya förhållanden.

Kap 7 Ökad rådgivning

Rådgivning om skogsskötsel och miljöhänsyn borde vara ett starkt positivt verktyg för ökad måluppfyllelse. Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker att inleda ett större kunskapslyft kring skogsskötsel-kunskap för skogsbrukets aktörer. Skogsstyrelsen bör få ett sådant uppdrag. Kunskapskampanjen bör fokusera på att ge solid kunskapsbas om skogsskötsel och vad som krävs av skogsägare och entreprenörer för att konkret uppfylla miljökrav och att utveckla biologisk mångfald. Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker att Skogsstyrelsen åter ska ha en huvudsaklig uppgift att ägna sig åt rådgivning – även gentemot enskilda skogsägare.

Länsstyrelsen Östergötland vill dock betona vikten av att Skogsstyrelsen ges tillräckliga resurser för rådgivning utan att andra uppgifter som tillsyn och uppföljning blir lidande.

Länsstyrelsen Östergötland föreslår därför en utredning om i vilken mån branschen kan och på vilket sätt bidra till finansieringen av ökad rådgivning.

Kap 8 Ökad skogsproduktion

I utredningen föreslås i stycke 8.1.3 att Förordningen (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen ändras så att Skogsstyrelsens ansvar tydliggörs för att samordna uppföljning, utvärdering och rapportering av det mål för skogsproduktion som riksdagen har fastställt.

– Regeringen ger Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på preciseringar och indikatorer av det skogspolitiska produktionsmålet samt hur detta kan följas upp och utvärderas.

Länsstyrelsen Östergötland anser att uppföljning av det regionala skogsprogrammet bör fortsätta för att säkra uppgifter om det regionala processgenomförandet vilket behöver vägas mot nationella behov. Det är nödvändigt att det regionala arbetet organiseras och tydliggörs vad gäller uppföljningsansvar. Programmet tar sikte på 2030 och för att säkerställa att man uppnår målen på regional nivå behöver det avsättas medel för ett fortsatt kvalitativt långsiktigt arbete. Det regionala arbetet kring att nå målet om en ökad hållbar tillväxt i skogen är väl förankrat i den regionala processen och tydliggörs via regionala strategier.

8.1.4 Konsekvenser

Länsstyrelsen Östergötland instämmer i att uppföljningen inte ska skapa merarbete för företag och enskilda. Uppföljningen ska vara tydlig och visa på hur produktionsmålen förhåller sig för varje enskild skogsägare.

8.3 Främmande trädarter

Förslag 1

Skogsvårdslagstiftningen ändras enligt följande:

- En underrättelseskyldighet införs som innebär att användningen av främmande trädarter ska anmälas till Skogsstyrelsen.*
- Begränsningen att främmande trädarter endast får användas i undantagsfall tas bort.*
- Skogsstyrelsen får uttryckligen ett mandat att meddela föreskrifter om vad som avses med inhemska trädarter.*
- Samråd med rennäringen utvidgas till att omfatta även återväxtåtgärder.*

Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker delvis första satsen men anser att det inte ska finnas någon arealgräns. Länsstyrelsen Östergötland avstyrker helt den andra och tredje satsen under punkt 1 och därmed också förslaget till förordningsändring. Länsstyrelsen Östergötland avstår att yttra sig angående fjärde satsen om rennäringen.

Användandet av främmande arter måste göras med stor försiktighet. Länsstyrelsen Östergötland är inte helt emot användandet av främmande trädslag. Men det är viktigt att införandet av främmande arter inte slår ut våra inhemska arter direkt eller indirekt (som exv.

almsjukan). Man bör inte plantera arter som av SLU ArtDatabanken bedömts utgöra eller riskerar att utgöra en hög eller mycket hög risk för negativ påverkan på biologisk mångfald inom 50 år (Risklista 2024-Artfakta från SLU Artdatabanken). För arter som inte är bedömda borde skogssektorn vara skyldiga att utföra eller bekosta liknande analyser och att arter som faller i de övre kategorierna inte ska planteras.

Flytt av inhemska provenienser norrut eller ädellöv från norra Tyskland till södra Sverige skulle kunna minska konsekvenserna av klimatförändringarna. Det är enbart i sydligaste Sverige som det på grund av klimatförändringarna kan finnas behov av plantering av arter som inte växer naturligt i Sverige idag. En utredning bör göras av vilka europeiska trädslag som naturligt kan komma att sprida sig till Sverige inom femtio år och i första hand plantera dessa. Denna utredning ska ta hänsyn till både tillväxt, biologisk mångfald, klimateffekter och risken för spridning av sjukdomar och andra invasiva arter.

Vidare bör nya träddarter för skogsbruk endast planteras i forskningssyfte fram till dess att man kunnat bedöma deras lämplighet. Träd som riskerar att sprida sig själva i en sådan omfattning att de kan bli problematiska eller som genom sina egenskaper kan orsaka skada i ekosystemen bör inte användas inom skogsbruk. Det är ologiskt att Sverige ska öka mängden främmande träddarter när våra nordiska grannar har valt att minska mängden på grund av de problem de orsakat.

Det finns idag en allmänt accepterad definition för samtliga artgrupper när en organism räknas som inhemsk och när den räknas som främmande. Det blir mycket opraktiskt om Skogsstyrelsen ska besluta om en annan definition för just träddarter. Dagens definition fungerar bra och det är viktigt att samma definition gäller för samtliga organismer för att undvika förvirring.

Det är ett bra förslag med anmälningsplikt för främmande arter för de arter som det blir tillåtet att plantera. Dock borde detta också inkludera planteringar som är mindre än 0,5 ha och mindre andelar än 50 % bör anmälas eftersom de kan medföra risker för närliggande skyddad natur. Dessutom gäller anmälningsplikten bara om majoriteten av träden som planteras är främmande. Med andra ord kan någon plantera främmande träddarter på obegränsad yta så länge de bara utgör 49 % av träden. En analys av konsekvenserna av ett sådant förslag saknas helt i utredningen.

Det framgår inte av utredningen vem som har ansvar för sanering av plantor som spridit sig utanför planteringsområdet. Inte heller vilka konsekvenser det kan få för berörda markägare som inte själva

planterat främmande arter. Det kan dessutom vara mycket svårt att härleda en spridning från en plantering till ansvarig markägare då det finns risk för långväga spridning med djur (fåglar, vildsvin, hjortdjur) och maskiner. Det kommer krävas ökade resurser för tillsynsarbetet om förändringen går igenom.

Förslag 2 "Regeringen ger Skogsstyrelsen i uppdrag att utvärdera och ändra sina föreskrifter om främmande trädarter i syfte att säkerställa att begränsningar i användningen grundas på evidens":

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker förslaget. Det finns mycket lite evidens kring främmande trädslags påverkan på svensk skog och biologisk mångfald. Försiktighetsprincipen måste gälla till dess det är visat att en art inte är problematisk. Endast främmande arter med en påvisad låg risknivå bör tillåtas.

Förslag 3 "Staten finansierar en större forskningssatsning om främmande trädarter, liksom för uppföljning och utvärdering av de planteringar med främmande trädarter som finns och som etableras framöver".

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker förslaget. Det är positivt att man vill forska på nya trädarter men detta ska bekostas av skogssektorn själva. Forskning om vilka främmande trädarter som kan vara lönsamma bör bekostas av de industrier som kommer att tjäna pengar på att plantera dem. Det är inte rimligt att staten står för produktutveckling.

8.5 Bättre ungskogar

Utredningens förslag:

– Regeringen ger Sveriges Lantbruksuniversitet i uppdrag att göra en särskild inventering av ungskog.

– Regeringen ger Skogsstyrelsen i uppdrag att inom ramen för sitt statistikansvar utveckla en löpande uppföljning av ungskog.

Bedömning:

– Skogsstyrelsen bör regelbundet informera markägare om potentiellt röjningsbehov som en del av myndighetens rådgivningsverksamhet.

Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker förslagen. Skogsstyrelsen bör få ett förtydligat och prioriterat uppdrag om tillsyn av föryngringsåtgärder. Det är också angeläget att realisera förslaget om att Skogsstyrelsen löpande ska följa upp ungskogarnas tillstånd

samt regelbundet informera skogsägare om de röjningsbehov som finns.

Rådgivning kring viltanpassat skogsbruk och foderskapande åtgärder kan ingå i den regelbundna informationsinsatsen till markägare. Det är bra att inkludera ÄBIN (Älgbetesinventeringen) i föreslagna uingskogsinventering.

Kap 8.6 Gödsling

Utredningen föreslår att kvävegödsling och askåterföring på skogsmark inte längre ska omfattas av krav på samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken utan endast i fortsättningen behöver föregås av en underrättelse till Skogsstyrelsen enligt skogsvårdslagen.

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker förslaget. Generellt kan en slopad samrådspåikt leda till sämre förutsättningar för förebyggande rådgivning, tillsyn och kontroll och därmed försämrade möjligheter för tillsynsmyndigheten att följa upp efterlevnaden. När det gäller åtgärdernas miljöpåverkan finns det anledning att belysa ett par aspekter. Utredningen saknar en robust konsekvensanalys av hur ett förändrat klimat kan antas påverka skogstillväxten, och därigenom hur starka incitament som finns att få till stånd skogsgödsling. På motsvarande sätt saknar utredningen också en tillräcklig analys av vilka konsekvenser för skogen som skogsgödsling i ett förändrat klimat kan innebära. Utredningen framhåller bland annat att skogsgödsling kan medföra långsiktiga förändringar i artsammansättningen i markskiktet, bland annat minskning av mykorrhiza-bildande svampar, och att trädens förbrukning av vatten kan tänkas öka vid ökad tillväxt. Redan i dagsläget är torka ett utbrett problem på många håll i landet och det kan förväntas bli mer frekvent i framtiden. Ökad skogstillväxt kan också leda till att skogsbruksåtgärder vidtas mer regelbundet på samma marker, vilket ökar risken för markskador och urlakning av både näringsämnen och metaller till vatten.

Utredningen framhåller att det föreligger kunskapsluckor kring hur vissa organismsamhällen påverkas av storskalig skogsgödsling. Det saknas också en analys av i vilken utsträckning förändringarna samverkar. Kunskapen om de ekologiska effekterna från skogsgödsling är ännu alltför begränsade för att det ska vara motiverat att föreslå en kraftigt ökad implementering av skogsgödsling i Sverige. Det är stor risk att gödslingen påverkar

främst kärlväxter och svampar negativt och däribland många sällsynta och skyddsvärda arter.

En annan aspekt som inte heller beaktas i utredningen är hur skogsgödsling påverkar den slutliga kvaliteten på skogsråvaran. För att skogsbruket ska bli mer klimatneutralt har det från flera branscher anförts att skogsråvara i högre grad bör förädlas till mer långlivade produkter exempelvis byggnadsmaterial, något som ställer krav på virkets kvalitet. Det finns säkert exempel på lågproduktiva skogsmarker som efter gödsling fortfarande kommer att kunna producera högkvalitativ skogsråvara. Över stora områden finns en risk att ökad skoglig tillväxt i första hand kommer att resultera i kortlivade råvaror som massaved och biobränslen. Klimatnyttan kan därmed ifrågasättas.

Kommentar till sid 661 rubrik Gödslingens påverkan på kulturmiljövärden. Länsstyrelsen Östergötland vill förtydliga att samråd enligt Kulturmiljölagen alltid ska ske inför åtgärder som berör fornlämningar där marken eller det som kan förväntas finnas under marken riskerar påverkas. Till varje fornlämning hör även ett fornlämningsområde som har samma skydd som fornlämningen.

8.7 Askgödsling

Länsstyrelserna är positiva till askåterföring, och anser att uppdraget till Skogsstyrelsen ska vara att ta fram rekommendationer för hur askspridningen bör utföras med målet att uppnå miljökvalitetsmålet "Bara naturlig försurning". Askåterföringen behöver styras till rätt områden ur försurningssynpunkt.

Länsstyrelsen Östergötland vill förtydliga att även när det gäller askgödsling ska samråd enligt Kulturmiljölagen alltid ska ske inför åtgärder som berör fornlämningar där marken eller det som kan förväntas finnas under marken riskerar påverkas. Till varje fornlämning hör även ett fornlämningsområde som har samma skydd som fornlämningen.

8.8 Begränsa skogsskadorna

8.8.3 Lösningförslag

-Regeringen ger länsstyrelserna i uppdrag att göra en översyn av reservatsföreskrifter utifrån risken för skogsskador i reservaten och i skog i anslutning till naturreservat.

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker förslaget och förordar i stället att det ersätts med åtgärden "länsstyrelsen fortsätter att prioritera arbetet att revidera beslut för att få ändamålsenliga skötselplaner"

I utredningen på sidan 693–694 konstateras att "Angrepp av granbarkborre i skyddade områden påverkar inte granbarkborreutbrott i landskapet i avsevärd grad eftersom arealen skyddad granskog är väsentligen mindre jämfört med arealen brukad granskog." Länsstyrelsen Östergötland skulle vilja komplettera denna bild med att granbarkborrar visserligen kan spridas från skyddade områden, men att naturreservaten också i viss grad kan minska spridningen och hämma stora utbrott av granbarkborre genom att de utgör en livsmiljö för granbarkborrens fiender. Livsmiljöer som det råder brist på i den brukade skogen. Trots att de skyddade områdena inte anses påverka granbarkborreutbrotten på landskapsnivå prioriterar utredaren åtgärder i skyddade områden. Förslaget riskerar att bli kontraproduktivt eftersom länsstyrelserna tvingas prioritera om det viktiga arbetet med att revidera naturreservatsbeslut för att kunna genomföra naturvårdande skötsel. I detta arbete ingår t.ex. revidering av beslut för att genomföra våtmarksåterställning och naturvårdsbränning. Det här är åtgärder som på sikt skapar mera lövrika miljöer och på så sätt minskar risken för vildbränder och omfattande barkborreangrepp.

Länsstyrelsen i Östergötland har gjort en översyn av de naturreservatsbeslut som anses vara nödvändiga att revidera utifrån att de hyser höga naturvärden knutna till gran och att det därigenom ska finnas en möjlighet att bekämpa granbarkborreangrepp. I dagsläget finns inget stort behov i länet att revidera beslut utifrån granbarkborreproblematiken. Det finns dock ett stort behov av revidering av naturreservatsbeslut påkallat av nödvändiga skötselåtgärder såsom bränning och återvätning för att bibehålla och återskapa naturvärden. Det kan finnas andra län som har behov av att revidera beslut där granbarkborre riskerar att skada prioriterade naturvärden. Därför är Länsstyrelsen i Östergötlands förslag att länsstyrelserna fortsatt får medel för att revidera reservatsbeslut men att varje enskilt län avgör vilken typ av revidering som ska prioriteras.

Länsstyrelsen Östergötland vill betona betydelsen av skogsskador för skogsbruket. Skogsskador leder till stora ekonomiska förluster. Men det saknas förslag i utredningen för att minska risken för omfattande angrepp av granbarkborre eller andra skadeinsekter i

det brukade skogslandskapet. Tvärtom riskerar flera av förslagen som t.ex. ett ökat inslag av främmande trädarter att bidra till ökad risk för insektsangrepp eller andra skogsskador.

Utredningen föreslår att *"Regeringen ger Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, SMHI och Skogsstyrelsen i uppdrag att gemensamt och i samråd med länsstyrelser och kommuner utveckla tydligare informationssystem till allmänheten gällande brandrisk och eldningsförbud i skogen samt utreda och lämna förslag på förbättrat regelverk avseende eldningsförbud."*

Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker förslaget med följande kommentarer:

På sida 687 framgår att *"Vanligtvis kräver det att Skogsstyrelsen snabbt skaffar sig information om skadelägets omfattning och hur allvarligt läget är. Skogsstyrelsen har därmed en viktig roll att snabbt initiera översiktlig inventering eller insamling och sammanställning av lokalt spridd information. Skogsstyrelsens roll vid större skadeutbrott är att samordna, informera och stödja. Det kan innebära att sammankalla skogsbrukets aktörer för att få en samlad lägesbild och informera om hur skadan bör hanteras och vilka regler som gäller."* Här nämns dock inget om Länsstyrelsens geografiska områdesansvar och ansvar för samordning och samverkan för att hantera händelsen/krisen.

Av sida 688 framgår att *"Skogsstyrelsen kan vid förfrågan bistå med personal och utrustning."* Det ger ett passivt intryck. Det vore bättre om Skogsstyrelsen var aktiva och frågade om de ska bistå med personal och utrustning.

Länsstyrelsen Östergötland instämmer i strecksats fyra på sida 694. *"Behovet av ett nationellt arbete kring detta finns då det är samma regler i hela landet."* samt i konstaterande att det finns *"all anledning att arbeta förebyggande med att begränsa orsakerna till att skogsbränder alls uppkommer via eldning utomhus."*

I avsnitt "Särskilt om skogsbränder" på sidan 691 nämns inte att Länsstyrelsen ansvarar för genomförandet av skogsbrandsbevakning med flyg. Syftet är att upptäcka bränder, då det är torrt och hög brandrisk, samt att kunna dirigera släckresurser till rätt plats.

8.9 Viltskador på skog

Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker förslaget om att ett tydligt mål att förebygga och begränsa skador orsakade av vilt regleras i författning, men vill betona att frågan breddas till allt klövvilt. Länsstyrelsen Östergötland menar att detta skulle öka tydligheten och ge ett större mandat för myndigheter och andra aktörer att arbeta mer aktivt med frågan. I denna fråga är det viktigt att se till det samlade trycket på plant- och ungskogar från allt vilt som äter och skadar träd – inte bara älgen. Betningsskador på unga plantor är en allvarlig negativ faktor för återbeskogning av avverkade behandlingsytor. Vi är positiva till tydligare mål för skog och klövvilt. Målen måste inbegripa samförvaltningskvaliteter så att man inte bara relaterar till älg och försummar att se helheten i skadebilden och dynamiken mellan olika viltslag.

Länsstyrelsen Östergötland ställer sig bakom det arbete som pågår inom viltförvaltningen, som följer av de uppdrag som regeringen beslutade om med anledning av skogspropositionen 2021/22:58 och bedömer att detta arbete är av stor betydelse för att uppnå en bättre balans mellan viltstammar och skogsbrukets förutsättningar.

Länsstyrelsen Östergötland bedömer att de förslag som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har tagit fram, exempelvis statlig finansiering av viktiga verktyg för älgförvaltningen som ÄBIN (Älgbetesinventeringen), kan få positiva effekter för att minska viltskadorna på skog

I utredningen på s. 713 föreslås en *Lagstiftad målsättning om minskad skadebild, t.ex. regleringsbrev, instruktioner till myndigheter eller genom andra lagar och förordningar på området. Det ska vara en utgångspunkt för myndigheternas arbete. Tillägg i 4§ jaktlagen med ”innefattande att förebygga och begränsa skador orsakade av vilt”*

Länsstyrelsen Östergötland är tveksam till att ett sådant förslag ger effekt i den praktiska förvaltningen. Det finns redan lagstiftat stöd för att genomföra det. Det krävs snarare åtgärder och verktyg för att genomföra tillräckliga åtgärder för att verkställa målsättningarna.

Utredaren föreslår att en lösning som bör prövas är möjligheten att med en sådan ungskogsinventering ersätta nuvarande ÄBIN för att ge underlag om viltskadornas omfattning.

Om ÄBIN ersätts med annat inventeringsverktyg med andra definitioner försvåras möjligheten att jämföra resultat över tid.

Utredningen föreslår på s. 713-714 att *de myndigheter som har uppdrag inom viltförvaltning med påverkan på skogsbruket behöver få instruktioner som tydligt styr arbetet mot att minska viltskadorna i skogen. Skogsstyrelsens, länsstyrelsernas och Naturvårdsverkets instruktioner bör bättre återspegla myndigheternas uppdrag med viltförvaltningen genom att det införs ett tillägg om att 259 Prop. 1986/87:58, s. 68. Ökad skogsproduktion SOU 2025:93 714 myndigheten ska begränsa och förebygga skador av vilt.*

Det är ett bra förslag i sig att tydliggöra detta. Dock finns risker för konflikt mellan myndigheter och jägare vid ökad styrning mot målen från myndighetshåll. Det bör beaktas och finnas en plan för.

8.11 Robusta vägar

Dålig vägstandard och bristande kunskap om vägskötsel försämrar den ekonomiska bärkraften i skogsnäringen. Som utredaren pekar på finns idag ingen heltäckande standard för skogsbilvägar vilket innebär risk att vägar byggs eller sköts på ett felaktigt sätt. Det är som utredaren föreslår lämpligt att Skogsstyrelsen får i uppdrag att, i samråd med Trafikverket, Skogforsk och skogsbrukets aktörer, ta fram en standard för byggande av skogsbilvägar. Det kan också vara bra att Skogsstyrelsen tillsammans med Lantmäteriet får utarbeta en förenklad förrättningsmodell för skogsbilvägar. För att på lokal nivå kunna bygga och förbättra vägar är det också viktigt att kunna använda näraliggande material i husbehovstäckter. Som utredaren föreslår bör huvudansvaret för kompetensförvaltning och utbildning om skogsbilvägsbyggnad ligga hos Skogsstyrelsen.

Kap 10 Inför ett evidensbaserat beslutsfattande

Utredningen föreslår att *Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets instruktioner kompletteras med en skrivning om att myndigheterna i utförandet av sina respektive uppdrag ska utgå från vetenskap och beprövad erfarenhet.*

Länsstyrelsen Östergötland instämmer i att uppdragen ska utgå från vetenskap och vill samtidigt betona att även beprövad erfarenhet bör vara evidensbaserad.

10.7 *En fristående instans för ett mer strukturerat system att skapa och utnyttja evidens vid uppföljning och beslutsfattande i skogliga frågor måste införas för att få effektiva regelverk och uppsatta mål. (s.774)*

Inom viltförvaltningen kan detta förslag vara positivt för att uppnå opartiska bedömningar av insamlat underlag. Det är viktigt med noggrann och tydlig implementering för att inte ytterligare förlora förtroendet för myndigheter hos markägarna och framför allt jägarna. LST Moose är ett exempel på en evidensbaserad sammanställning/vägning av allt insamlat underlag som beräknar täthet och sammansättning hos älg på älgförvaltningsområdes nivå. Dessvärre har förtroendet för vetenskap/SLU och myndigheter minskat vid implementering av systemet eftersom det inte är användarvänligt och beräkningarna i systemet är svåra att förstå för användarna.

Kap 11 Ett tydligare Sverige i EU

Utredningens förslag är att *"Inrätta ett stående forum för samhällsgemensam omvärldsbevakning när det gäller skogsfrågorna. Detta forum bör utformas med förebild i det råd för skogsindustrins värdekedja som regeringen inrättat, men med en bredare krets av deltagare. Forumet bör vara knutet till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet."*

Länsstyrelsen Östergötland instämmer i att ett inrättade av ett stående forum för samhällsgemensam omvärldsbevakning när det gäller skogsfrågorna säkerställer en tydligare bild av initiativ som kräver svenskt påverkansarbete. Det är viktig för att i tillräckligt god tid kunna formulera en politisk vilja med en bredare krets av intressenter.

I kapitel 11 resonerar utredaren om vilka konsekvenser naturrestaureringsförordningen kan få för Sverige. Utredningens ambition om en ökad produktion och högre avverkningsnivå kan vara svår att förena med förordningens krav på restaurering av skogsekosystem. Men detta kommer som utredningen också är tydlig med att påverkas av de nationella åtgärder och referensarealer som föreslås i Sveriges nationella plan.

Kapitel 12 Tydligare miljökvalitetsmål

Kap 12.6 Lösningförslag Miljömålssystemet

Utredningens förslag: Regeringen ger återkommande uppdrag till Miljömålsberedningen att föreslå etappmål för att tydligare styra miljömålsarbetet mot de uppsatta politiska målen. Beslut av nya etappmål måste även innehålla beslut om tilldelning av resurser till berörda myndigheter så att etappmålet kan uppnås.

Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker förslaget att förstärka miljömålssystemet med fler etappmål och att utveckla befintliga etappmål. Utformningen av förslag på etappmål lämnas till Miljömålsberedningen.

Utredningen lyfter även fram bedömningen att ”Miljömålssystemet bör ses över så att målen uttrycks mer specifikt, att de görs mätbara och att de tidsätts för att göra målen realistiska och för att öka acceptansen för miljömålssystemet bland de som bidrar till dess måluppfyllnad”.

Länsstyrelsen Östergötland anser att en översyn över hela miljömålssystemet inte är skäligt eller ingår som en del för denna utredning att bedöma. Att miljömålen inte utvärderas objektivt saknar underbyggnad, men en vetenskapligt grundad och förstärkt uppföljning av tillståndet välkomnas.

12.7. Lösningförslag miljö kvalitetsmålet Levande skogar

Utredningens förslag: Tillägg till definitionen av miljömålet Levande skogar ”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas”. - Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att andra mål för hållbar utveckling inte äventyras.

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker tillägget ”Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att produktionen av skogsråvara och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras.”

Utredningens förslag: Ändra precisering ”Natur- och kulturmiljövärden i skogen är bevarade och förutsättningarna för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns” till ”Kulturmiljövärden i skogen värnas och en mångfald av kulturmiljöer bevaras, används och utvecklas”

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker föreslagen ändring. Syftet är inte att enbart renodla kulturmiljövärdena i preciseringen utan att möjliggöra att det ska göras ett urval i enlighet med förslagen (jämför även med Länsstyrelsen Östergötlands synpunkter under 5.2).

Utredningens förslag: Regeringen ger Skogsstyrelsen i uppdrag att se över målmanualen för Levande skogar i syfte att ersätta indikatorerna

"Rödlistade arter" och "Antalet rödlistade (CR, EN, VU) arter med minskande populationer där skog är en viktig livsmiljö" med en ny indikator: Status för arter och naturtyper som ingår i Naturvårdsverkets åtgärdsprogram.

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker förslaget att ersätta gällande indikatorer ("Rödlistade arter" och "Antalet rödlistade (CR, EN, VU) arter med minskande populationer där skog är en viktig livsmiljö") med aktiva åtgärdsprogram. Det skulle försvaga och försämra målmanualen avsevärt. Urvalet för vilka arter som berörs av åtgärdsprogram är gammalt och ej lika aktuellt som rödlistan (som uppdateras regelbundet). Antalet arter som omfattas av åtgärdsprogram och berör skog är väldigt få jämfört med antalet rödlistade arter och kan inte anses fånga upp skogens totala komplexitet eller mångfald. Urvalet av arter som omfattas av åtgärdsprogram avgörs av en mängd olika faktorer där flera aspekter inte är relevanta för arbetet med miljömålsuppföljningen vilket gör att arterna inte kan anses vara representativa eller alltid lämpliga, medan rödlistan enbart utgår från arters utdöenderisker där skog är en viktig livsmiljö.

Utredningens förslag: Ta bort indikatorn "Skogsbrukets försurande påverkan" som följer upp i vilken utsträckning det tas ut mer grot i förhållande till hur mycket aska som återförs.

Länsstyrelsen i Östergötland avstyrker förslaget. En uppföljning av GROT-uttag behövs för att kunna mäta behov av kompletterande åtgärder som askåterföring för att inte riskera en ökad försurning. Utredningen hänvisar till målkonflikt mellan Bara naturlig försurning och Begränsad klimatpåverkan, där det förstnämnda förespråkar ett brukande som är anpassat till markens försurningskänslighet och det andra förespråkar ökat uttag/användning av skogsråvara. Länsstyrelsen Östergötland anser att indikatorn i stället behöver utvecklas enligt det förslag från Naturvårdsverket som lyfts fram i utredningen på sidan 1003 "som innebär att "Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i samverkan ser över möjligheterna att utveckla nya indikatorer som tar ett större helhetsgrepp på skogsbrukets försurande påverkan och tar hänsyn till växtplatsens försurningskänslighet".

Utredningens förslag: Anpassa indikatorerna "Gammal skog" och "Gammal skog med särskilda naturvärden" i preciseringen "Grön infrastruktur" så att definitionen av gammal skog överensstämmer med definitionen i förnybartdirektivet.

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker förslaget. Inga åldrar för gammal skog anges i förnybartdirektivet utan där hänvisas till respektive lands definitioner. Länsstyrelsen Östergötland anser att den grundtyevägda beståndsåldern är ett irrelevant mått. Våra skyddade naturskogar som har haft en bibehållen dynamik med alla successionsfaser behöver även fortsättningsvis ha en blandning av trädåldrar för att över tid behålla värdena.

12.7.3 Utredningens förslag:

Tag bort preciseringen "Ekosystemtjänster".

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker förslaget. Preciseringen behöver finnas kvar för att stärka skötsel och naturvård som främjar skogens ekosystemtjänster. Ekosystemtjänster är av stor vikt för att stärka skogens resiliens och bidra biologisk mångfald och klimatanpassning. Ekosystemtjänsterna är viktiga i ett bredare perspektiv än att bidra till skogens produktionsmål. Några exempel, där det kan finnas målkonflikter:

- Skogen har en viktig roll när gäller att upprätthålla livsförhållanden för olika arter, när klimatet förändras. Vissa livsmiljöer minskar, andra förändras. Det påverkar utbredning för olika arter olika, vilket påverkar ekosystemen negativt, t.ex. avseende tillgången på föda eller hur utsatta organismer är för predation. Det ökar behovet av att skydda livsmiljöer från avverkning, vilket på kort sikt kan minska produktiviteten.
- Återvätning är en åtgärd som stärker ekosystem, minskar översvämningssrisker, motverkar torka samt bidrar till pollinering och vattenrening mm. Samtidigt kan det innebära att produktiviteten minskar.
- Bland- och kontinuitetsskogar som bidrar positivt till stormstabilitet, biologisk mångfald, markens kol- och näringsförråd samt grundvattenkvaliteten. Samtidigt finns en uppfattning att dessa skogar ger en lägre produktivitet.

För att möta utmaningarna med risker till följd av klimatförändringarna och samtidigt säkerställa ett hållbart skogsbruk, krävs utveckling och implementering av skogsskötselstrategier som är anpassade till de förväntade klimatförhållandena och som tar in skogens multifunktionalitet.

12.7.5 Prioritera arbetet med hänsynuppföljningen

Länsstyrelsen Östergötland instämmer i att det är positivt om Skogsstyrelsen prioriterar hänsynuppföljningen så som föreslås i utredningen.

12.8 Lösningförslag för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan

Utredningens förslag: Regeringen ger Naturvårdsverket i uppdrag att följa upp och redovisa indikatorer som årligen följer avverkningsnivåer, tillväxt i levande träd samt naturlig avgång i syfte att snabbare än vad som kan utläsas i uppföljningen av LULUCF, följa trenden för skogens bidrag till att motverka klimatomställningen. Indikatorerna bör införas i Naturvårdsverkets målmanual för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan.

Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker förslaget men vill påpeka att indikatorerna ska syfta till att visa på skogens bidrag till minskade utsläpp samt en välmående skog för biologisk mångfald och inte vara rena produktionsmål.

Utredningens förslag: Regeringen ger Miljömålsberedningen i uppdrag att föreslå åtgärder för att beskoga lämpliga marker för att snabbt skapa en skogsproduktion och motverka klimatpåverkan genom ökad koldioxidinbindning och produktion av fossilfri råvara.

Länsstyrelsen Östergötland avstyrker förslaget. Utredningen föreslår ny kartering för att utvärdera beskogningens möjlighet att bidra till miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan genom ökad skogstillväxt och en ökad tillgång på skogsråvara. Länsstyrelsen Östergötland vill poängtera det som utredningen själv belyser; att tillgängliga arealer kan ha minskat (sedan 1900-talet när detta senast genomfördes), tillsammans med ökat beaktande av beredskapssituationen och möjlighet till livsmedelsproduktion. Kommande krav i naturrestaureringsförordningen om att återskapa betesmark bör även gå före.

De som medverkat i yttrandet

Beslutet om detta yttrande har fattats av avdelningschef Jonas Källming med naturvårdshandläggare områdesskydd Rolf Wedding som föredragande. I den slutliga handläggningen har också antikvarie Malin Svarvar, lantbrukskonsulent Anders Eliasson, naturvårdshandläggarna Adam Bergner, Natalie Bjällerhag, och Torbjörn Blixt, projektledare Catharina Marklund, samordnare av

klimatanpassningsfrågor Cecilia Wyser, energi- och klimatstrateg Sara Spjuth, vilthandläggare Markus Grenestam, handläggare skydd mot olyckor Robert Wenemark samt enhetschef Marina Verbova medverkat. Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.